

se dal mogoče bolje rešiti na kak drug način. Namen teh vrstic je bil, le prikazati dejstvo, da zaradi novonastalih nepredvidenih izrednih razmer zavarovalni zakon s splošnimi zavarovalnimi pogoji sam na sebi ne zadostuje za primerno rešitev vprašanja, kako jamči zavarovatelj še nadalje vkljub neplačilu premij, temveč da potrebuje nekih dopolnilnih določb. Neobhodno potrebno bo, da bo zakonodavec odn. pristojno javno oblastvo to vprašanje uredilo.

Zaradi pravne sigurnosti bi bilo treba to vprašanje že sedaj — četudi začasno — rešiti, da se pomirijo na eni strani zavarovatelji, ki po zakonu jamčijo dalje, dasi za to nimajo potrebnega kritja, na drugi strani pa zavarovalci, ki v redu izpolnjujejo svoje obveznosti in ki bi bili zaradi neomejenega jamčenja zavarovatelja vkljub neplačilu premij ogroženi v svoji pričakovalni pravici do odškodnine odn. v življenjskem zavarovanju v pravici na svojo premijsko rezervo.

Kolikor se bo ureditev tega vprašanja izvršila po vojni, bo izbira sredstev zavisela od „odločitve v borbi, ki se danes razvema za novo obliko političnega, gospodarskega in socialnega ustroja sveta.“³⁰

³⁰ Od česar bo tudi zavisela oblika bodočega zavarovalnega podjetja v smislu disertacije dr. Ivana Martelanca: Razvojna nagibnost oblike zavarovalnega podjetja, Ljubljana 1945, str. 120.

Idem factum.

(Pripombe k odločbi Vrhovnega sodišča v Ljubljani z dne 20. oktobra 1942, Kre Co Ci 64/62, Sl. Pr. II, 454.)

Dr. L. Kravina.

V kazenski stvari, ki je tekla pod Kzp 757/41 pri okrožnem sodišču v Ljubljani, je predlagal državni tožilec poizvedbe zaradi zločinstva tatvine kobile po § 316 št. 1 in 7 kz. zoper K. A., obtožil ga pa je zaradi prestopka prikrivanja po § 333/2 kz., češ da je dotično kobilo kupil, vedoč, da je pridobljena s kaznivim dejanjem, ter na obtožnici podal izjavo po § 108/1 kz.,¹ da ni osnove za nadaljnji kazenski pregon K. A. zaradi zločinstva po § 316 št. 1 in 7 kz. Glede na to izjavo je bil kazenski postopek zaradi te tatvine zoper K. A. pravnomočno ustavljen. Na glavni razpravi pa je državni tožilec obtožbo spremenil

¹ Ker gre za poizvedbe, je bila tu na mestu pripomba po § 96 kz. namesto izjave po § 108/1 kp.

tako, da je na mesto prvotno obtoženega prikriivanja kobile po § 335/2 kz. postavil pod obtožbo gori omenjeno tatvino. Po tej spremenjeni obtožbi je sodišče obtoženca tudi obsodilo.

V revizijskem postopku, ki ga je nato sprožil obtoženi, je Vrhovno sodišče v Ljubljani z odločbo z dne 20. oktobra 1942 Kre Co Ci 64/42 razsodilo, da se sodba prvostopnega sodišča razveljavi in obtožba po § 276 kp. zavrne. V razlogih te odločbe navaja Vrhovno sodišče bistveno med drugim naslednje:

Sodba se opira na zmotno naziranje, da je obtožencu očitano dejanje v obeh primerih isto. Tatvini in prikriivanju pa je skupno le to, da sta naperjeni obe dejanji zoper tujo imovino. Mnenje prvostopnega sodišča ne more biti pravilno, ker je znatna in bistvena razlika med dejanskima stanoma navedenih dveh deliktov dovolj jasna. S spremembo obtožbe je prišlo pod obtožbo čisto drugo dejanje (vlomna tatvina), nego je bilo prvotno obtoženo (prikriivanje). Potemtakem državni tožilec zaradi vlomne tatvine, glede katere so bile poizvedbe pravnomočno ustavljene, ni bil upravičen obtoženca znova obtožiti, ne da bi bil prej dosegel obnove postopka (§ 361 kp.). Ker te ni dosegel, predstavlja pravnomočna ustavitev poizvedb glede omenjene tatvine okolnost v smislu § 337 št. 1č kp., zaradi katere je pregon obtoženca zaradi tega dejanja nedopusten.

Ta izvajanja Vrhovnega sodišča pa vsebujejo več takih pravnih zaključkov, ki utegnejo postati važni za našo kazenskosočno prakso, ker potekajo od takega sodnega zbora, ki je poklican usmerjati kazensko prakso pri nižjih sodiščih. Zato ne bo odveč, če jih v naslednjem poglobljeno ocenimo, osobito ker pomenijo obenem spremembo dosedanje prakse Vrhovnega sodišča v vprašanju identitete kaznivega dejanja, ki je predmet obtožbe in sodbe v kakem konkretnem kazenskem postopku.²

Po Lisztu³ in številnih drugih modernih kriminalistih je kaznivo dejanje vsako kazenskopravno relevantno udejstvovanje človeške volje, ki povzroči ali prepreči kako spremembo v zunanjem svetu, — torej dejanje ali čin v običajnem smislu besede in šele sodišče ga mora oceniti (kvalificirati) po raznih pravnih vidikih in ga podrediti pod ustrezne zakone. Tako pojmovanje kaznivega dejanja si je osvojil tudi naš kp. v določbah § 273, kjer pravi:

² Primerjaj n. pr. odločbo Vrhovnega sodišča z dne 21. maja 1940 Kre 521/39, Sl. Pr. II, 410.

³ Liszt: Lehrbuch des deutschen Strafrechtes 1927 (§ 28).

„Predmet sodbe je obtoženec in njegovo dejanje, ki je predmet obtožbe.... Kolikor gre za pravno oceno dejanja... ni sodišče vezano na tožilčev predlog.“ Ne more biti dvoma, da pomeni tu uporabljeni pojem dejanja dejanje kot tako, t. j. dejanje kot zgolj fizični pojav,⁴ ki doživi svojo pravno opredelitev šele, če in kadar ga obravnava pristojni sodni forum.

V našem primeru je bil K. A. obtožen prestopka prikrivanja po § 333/2 kz., češ „da je meseca maja 1941 v Grosupljem od neznanega moškega kupil za L 5000 7000 L vredno kobilu, last Janeza Krašovca, s tem pa stvar, o kateri je vedel, da je bila pridobljena s kaznivim dejanjem, kupil,“ obsojen pa je bil zaradi zločinstva tatvine po § 316 št. 1 in 7 kz., češ „da je v noči od 16. na 17. maja v Grosupljem odvezel Janezu Krašovcu L 7000 vredno kobilu in to tako, da je s silo odprl hlev, tedaj odvezel tujo premično stvar itd.“ Jedro kaznivega dejanja v dejanskem pogledu je v obeh primerih isto, t. j. protipravna pridobitev tuje premične stvari, ki je v tem primeru doživela med konkretno izvedenim kazenskim postopkom dvoje različnih pravnih ocen (kvalifikacij): prestopka prikrivanja po § 333/2 kz. v obtožnici ter zločinstva tatvine po § 316 št. 1 in 7 kz. v sodbi.

Sodišče bo moralo v sodbi upoštevati subjektivno in objektivno identiteto kaznivega dejanja v odnosu do kaznivega dejanja, ki je stavljeno pod obtožbo, vselej tam, kjer bo na glavni razpravi ugotovilo, da je dogodek, na katerega navezuje kz. za določeno osebo izvestno kazensko pravno odgovornost, identičen z dogodkom, ki je predmet obtožbe⁵ ter bo dolžno tudi meritorno soditi o njem, če so za to podani obenem tudi vsi procesualni pogoji. Izbralo pa bo pri tem le tisto pravno oceno (kvalifikacijo) kaznivega dejanja, ki združuje v sebi vse one činjenice, ki po njegovem mnenju v celoti obistinjujejo določeni deliktni učin (n. pr. tatvino, poneverbo, utajo itd.), izločilo pa istočasno vse druge kvalifikacije tega dejanja, katerim primanjkuje ena ali več činjenic, ki so potrebne za kako drugačno kvalifikacijo kaznivega dejanja, ki je predmet obtožbe.

Identiteta dejanja v kazenskem postopku je potemtakem v izvestnem smislu tudi količinski pojem,⁶

⁴ Österr. Rechtsprechung 1911 št. 150.

⁵ Primerjaj: Österr. Rechtsprechung 1911 št. 150.

⁶ Primerjaj: Österr. Rechtsprechung 1911 št. 150 — opomba.

ki stavlja sodišče v konkretnem primeru pred vprašanje, koliko na glavni razpravi ugotovljenih činjenic se krije z dejanskim stanom kaznivega dejanja, ki ga je pravno opredelil in stavil pod obtožbo javni tožilec. Pri rešitvi tega vprašanja pa sodišče ne bo grešilo proti načelu identitete dejanja, če bo na osnovi ugotovitev na glavni razpravi prisiljeno dopolniti ali spremeniti obseg činjenic, na katere opira državni tožilec svojo obtožbo.⁷ Da ugotavljanje in pravno vrednotenje činjenic na glavni razpravi često povzroča kolebanje sodišča glede kvalifikacije kaznivega dejanja in v nadaljnji posledici neredko tudi potrebo po preložitvi razprave zaradi dopolnitve kazenske preiskave ali poizvedb, je le naravna posledica tega procesa, osobito ker se dejanski stanovi posameznih deliktov često zlivajo drug v drugega.

Obtožbeno načelo v smislu predpisov kp. in s tem tudi načelo identitete dejanja pa ne bo kršeno, če bo sodišče v svoji odločbi smatralo, da gre n. pr. za poneverbo ali prikrivanje namesto tatvine, kot je bilo toženo, za poneverbo namesto prevare, za malomarno kaznivo dejanje namesto naklepnege, za prestopok, storjen v popolni pijanosti po § 166 kz., namesto kakega drugega kaznivega dejanja, pregonljivega po službeni dolžnosti, za sostorilstvo namesto za nasnovo ali pomoč v smislu § 34 kz., za izvršeno kaznivo dejanje namesto poskusa kaznivega dejanja itd., samo da se bo sodna odločba nanašala v subjektivnem in objektivnem oziru na isti historični dogodek — na idem factum — kot obtožnica.⁸

Priznati je, da je državni tožilec v predmetnem primeru pogrešil, ko je podal na obtožnici proti K. A. zaradi prestopka prikrivanja po § 333/2 kz. obenem izjavo po § 108/1 kp. glede zločinstva vlomne tatvine, toda spregledati ne smemo, da je državni tožilec istočasno, ko je podal to izjavo, ki je imela za posledico rešitev preiskovalnega sodnika, da se kazenski postopek zoper K. A. v smeri zločinstva vlomne tatvine ustavi po § 108 kp., naperil proti njemu obtožnico zaradi istega kaznivega dejanja, samo da ga je pravno ocenil po § 333/2 kp. Leži na dlani, da državni tožilec s tem svojim ravnanjem ni hotel v stvari nič drugega kakor opredeliti kaznivo dejanje, ki ga je do takrat

⁷ Lohsing: Österr. Strafprozessrecht 1932 str. 359;

Marković: Učbenik sudskog krivičnog postupka 1937 št. 451.

⁸ Lohsing, cit. delo str. 359 — 360;

Marković, cit. delo 450, 452;

Gleispach: Das österr. Strafverfahren 1924 str. 246;

Österr. Rechtsprechung 1911 str. 150.

obravnaval kot zločinstvo vlomne tatvine, v nadaljnjem poteku postopanja kot prestopok prikrivanja.

Obtožnica je postala pravnomočna in tvorila podlago za glavno razpravo pred okrožnim sodiščem. Zaradi tega je navedena izjava postala brezpredmetna in brez vsakega pravnega učinka za nadaljnji potek kazenskega postopka v predmetnem primeru. Zato se po našem mnenju tudi Vrhovno sodišče ni imelo pečati več s to izjavo javnega tožilca in vezati nanj kak pravni učinek.

To v ostalem izhaja tudi iz tega, da se ustavitvena izjava ni nanašala na kako tako dejanje, ki bi bilo v steku z dejanjem, ki ga je stavil pod obtožbo javni tožilec. Le v tem primeru namreč bi imela ta izjava pravno relevanten pomen. Ne more se pa ustaviti postopek zaradi kaznivega dejanja, ki je istočasno predmet obtožbe. Vrhovno sodišče bi potemtakem smelo odreči državnemu tožilcu pravico do spremembe obtožnice na glavni razpravi le, če bi kaznivo dejanje vlomne tatvine bilo v steku z dejanjem, ki je bilo stavljeno pod obtožbo in bi državni tožilec nameraval s to spremembo zopet povzeti njen pregon. Trditi, da gre tu za dvojje različnih dejanj, znači zamenjati pojem dveh dejanj s spremembo pravne ocene (prekvalifikacije) enega in istega dejanja.

Kazensko sodišče sicer ni vezano na pravno oceno kaznivega dejanja v obtožnici, pač pa je dolžno po službeni dolžnosti izčrpno oceniti kaznivo dejanje ne samo v dejanskem, marveč tudi v pravnem pogledu,⁹ ker velja za kazenski postopek načelo iskanja materialne resnice; in če tedaj § 275 kp. izrečno določa, da je predmet sodbe le dejanje kot tako, potem je to le logična posledica navedenega načela, na katerem je zgrajen ves sistem kp. in ki je v ostalem tudi glavni motiv za to, da se predpisi našega kp. oddaljujejo od strogo formalnega obtožbenega načela, ki velja n. pr. za naš civilni postopek, a ga skuša sedaj Vrhovno sodišče v navedeni odločbi razširiti tudi na kp. Sodišče bo moralo potemtakem vselej meritorno soditi o kaznivem dejanju, četudi ga bo drugače kvalificiralo, kot je to storil državni tožilec v obtožbi — pod pogojem seveda, da gre za idem factum v zgoraj obrazloženem smislu ter so podani za to tudi sicer vsi potrebni procesualni pogoji.

Če naj bi obveljalo naziranje, ki ga zastopa Vrhovno sodišče v zgoraj navedeni obtožbi, bi to imelo v praksi

⁹ Gleispach, cit. delo str. 297;

Lohsing, cit. delo str. 359.

nujno za posledico, da bi sodišča bila primorana v številnih primerih zavrniti obtožbo po § 276 kp. in s tem v takih primerih znatno zavleči kazenski postopek. Iz kazensko-sodne prakse namreč vemo, da so spremembe pravne ocene (prekvalifikacije) kaznivih dejanj, ki so pod obtožbo, zelo pogoste, kar je tudi razumljivo, če se pomisli, da je le na glavni razpravi mogoče osredotočiti vse dokazno gradivo in zato isto le tam možno vsestransko in pravilno oceniti. Vsakodnevne izkušnje praktičnega sodstva nas zato navajajo k takemu tolmačenju načela identitete kaznivega dejanja v kazenskem postopku, kot smo to skušali prikazati v gornjih izvajanjih; le na ta način namreč bomo lahko dosegli smotrnost in potrebno brzino v kazenskem postopku ter ekonomičnost v procesnem vodstvu.

O B Z O R N I K.

Izrazoslovje Zakonika cerkvenega prava.

Meseca marca se je pojavila na knjižnem trgu nova, z dvojnimi naslovom „Codex iuris canonici — Zakonik cerkvenega prava“ opremljena knjiga. Z več kakor 1000 stranmi se je uvrstila med obsežnejša izdanja; obsega imenovani zakonik v izvirnem latinskem jeziku in slovenskem prevodu, razen tega predgovor kardinala Petra Gasparrija, konstitucijo papeža Benedikta XV. „Providentissima Mater Ecclesia“, motuproprij istega papeža „Cum iuris canonici Codicem“ o ustanovitvi komisije za avtentično razlaganje kanonov, katoliško veroizpoved, navodilo za škofijska sodišča o postopku pri ničnostnih zakonskih pravadah z dne 15. avgusta 1936, navodilo za postopek o razvezi trdnega in še ne izvršenega zakona z dne 7. maja 1923 z raznimi krajšimi dodatki, vse opremljeno z odgovori interpretacijske komisije ter važnejšimi odloki drugih papeških oblastev, zlasti kardinalskih kongregacij, z nekaterimi sodbami in odločbami papeških sodišč. V pretežnem gre torej za prevod, toda prav zaradi tega moramo podčrtati knjigo za nad vse važen pojav v naši pravni književnosti, ne samo ker zavzema zakonik posebno in vrh tega odlično mesto med svetovnimi zakonodajnimi deli, ampak tudi ker obravnava obširno snov cerkvenega notranjega in zunanjega žitja ter združuje hkrati več panog, ki jih uravnava posvetno pravo posebej in ločeno. Prišla pa bo knjiga v roke velikemu krogu uporabljajcev, pa je več kot dovolj poudariti, da ocenimo njen pomen s prevodnega vidika.